

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми історії вищої освіти

Рівень освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу (зразок)
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Актуальні проблеми історії вищої освіти
Освітня програма	<u>Освітні, педагогічні науки</u>
Спеціальність	<u>011 Освітні, педагогічні науки</u>
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	Третій (освітньо-науковий) рівень
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	2 курс, 3 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 20 год. Практичні заняття – 10 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?%20mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=81&id_cou=3113

2. Опис дисципліни

Мета: поглибити й узагальнити відомості з актуальних проблем становлення, розвитку і сучасного стану зарубіжної та української вищої освіти для формування цілісної системи історико-педагогічних знань і професійного самовдосконалення майбутніх наукових та науково-педагогічних працівників.

Завдання:

- виокремити проблеми, важливі для зарубіжного і вітчизняного історико-педагогічного процесів, обґрунтувати їхню детермінованість соціально-економічними, політичними й культурними чинниками і потребами світового та національного освітнього поступу;
- схарактеризувати причини і зміст реформ у галузі сучасної вищої освіти в Україні та зарубіжжі; окреслити шляхи і способи розв'язання проблем у процесі їхнього здійснення;
- розкрити зміст і технології вирішення проблем у галузі вищої освіти на різних етапах розвитку українського суспільства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

- особливості та зміст виокремлених історико-педагогічних проблем і способи їх розв'язання у системі вищої освіти провідних держав світу;
- традиції та сучасну практику вирішення важливих для української вищої школи історико-педагогічних проблем;
- особливості змісту, форм і методів досягнення й упущення в діяльності ЗВО України в умовах відродження національної системи вищої освіти і її входження у європейське освітнє співтовариство;

уміти:

- аналізувати досвід і проблеми вищої школи зарубіжжя й України в різних умовах її функціонування;
- проектувати шляхи і визначати методи розв'язання проблем сучасної національної вищої освіти;
- застосовувати набуті теоретичні знання у процесі розв'язання освітніх завдань у різних організаційних формах навчання та в самостійній науково-дослідницькій діяльності;
- увиразнювати виокремлені проблеми історії вищої освіти у власних наукових студіях;
- самостійно працювати з освітніми документами, літературою і електронними ресурсами, дотичними до змісту навчального курсу.

Компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти/педагогіки у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і вдосконалення нових цілісних знань та фахової практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями.

ЗК 3. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, виявляти власну світоглядну позицію щодо отриманої інформації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Володіння знаннями у сфері освіти/педагогіки, зокрема про основні концепції, методики, технології; розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК 4. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний і емпіричний аналіз проблем психолого-педагогічних наук, оцінювати та забезпечувати якість наукових досліджень.

СК 8. Здатність до професійного самовдосконалення.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Здатність забезпечити концептуальні та методологічні знання в галузі освіти/педагогіки і на дотичних міждисциплінарних напрямках, володіти спеціалізованими уміннями/навичками, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності.

ПРН 3. Аналізувати й застосовувати науковий доробок українських і зарубіжних учених, фундаментальні концепції та теорії у професійній сфері.

ПРН 5. Уміти започатковувати, планувати, реалізувати і коригувати послідовний процес наукового дослідження, демонструвати дослідницькі навички у галузі освіти/педагогіки.

Структура курсу				
Обсяг навчальної дисципліни 90 годин				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		20		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		10		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	011 Освітні, педагогічні науки	2	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год		
		лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Актуальні проблеми становлення і розвитку вищої освіти у світовому вимірі Мета, завдання, зміст навчального курсу «Актуальні проблеми історії вищої освіти». Витоки закордонної вищої освіти. Соціально-економічні, політичні та культурно-освітні чинники виникнення і розвитку закладів освіти підвищеного типу в цивілізаціях дохристиянського періоду та доби Середньовіччя. Становлення і розвиток університетської освіти на європейському континенті. Проблеми організації та змісту вищої освіти у провідних державах світу у XVII – XX ст. Причини, передісторія та проблеми формування європейської інтеграції у галузі вищої освіти.		4		
Тема 2. Нові парадигми політики зарубіжної вищої освіти наприкінці XX – на початку XXI ст. Проблеми інтеграції та глобалізації і їхній вплив на розвиток вищої освіти у розвинених державах світу на межі XX – XXI ст.		2		

Орієнтація на неперервну освіту, продовження її обов'язковості після школи як тенденції сучасної зарубіжної вищої освіти. Підвищення ролі університетів у розвитку європейських культурних цінностей. Тенденція урізноманітнення закладів вищої освіти, створення і розвиток нових типів ЗВО у провідних державах Заходу. Проблема здобуття вищої освіти за межами національного освітнього простору в сучасних соціокультурних процесах.			
Тема 3. Вища освіта України як педагогічна система: витоки, тенденції та проблеми розвитку Передумови виникнення й особливості розвитку закладів освіти підвищеного типу на українських землях. Києво-Могилянська академія як осередок національно-культурного розвитку. Особливості та проблеми формування перших університетів на східно- і західноукраїнських землях. Визначні організатори і репрезентанти університетської освіти в Україні у XIX – на початку XX ст. Проблеми розвитку вищої освіти в Україні та в українському зарубіжжі у XX ст.	4		
Тема 4. Проблема підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників в історії вітчизняної вищої освіти Зміст, форми і методи підготовки викладачів для закладів освіти різних типів в умовах перебування українських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) та Російської імперій. Визначні педагоги-науковці XIX – початку XX ст. та педагогічні ідеї їхньої творчої спадщини. Особливості підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників в Україні в умовах УНР та в 1920-х – 1930-х рр. Проблеми фахової підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників в УРСР у 1940-х – 1980-х рр.	2		
Тема 5. Вища освіта жінки в національних культурно-освітніх процесах другої половини XIX – першої третини XX ст. Сутність політики Російської й Австро-Угорської імперій у галузі освіти жінки та її відображення в законодавчо-нормативних освітніх документах кінця XIX – початку XX ст. Вищі жіночі студії як соціально-педагогічна проблема творчої спадщини та культурно-освітньої діяльності українських освітніх діячів і педагогів зазначеного періоду. Проблеми вищої освіти жінки в освітній політиці урядів УНР і ЗУНР. Проблема вищої освіти жінки та шляхи і способи її вирішення в 1920-х - 1980-х рр.	2		
Тема 6. Студентство і студентські організації України як чинники фахового вишколу та виховання молоді Перші студенти-українці в закладах вищої освіти позаукраїнського й українського простору. Мета, завдання, зміст діяльності перших українських студентських організацій. Проблеми вищих рідномовних студій і національного виховання української молоді в змісті організованої діяльності студентських організацій кінця XIX – початку XX ст. Виховний потенціал героїки українського студентства XX – початку XXI ст.: від участі в бою під Крутами – до Майдану.	2		
Тема 7. Модернізація вищої освіти України у контексті світових тенденцій її розвитку наприкінці XX-го – на початку XXI ст. Законодавчо-нормативна база реформування системи вищої освіти в незалежній Українській державі у 1990-х – на початку 2000-х рр.: основні положення, проблеми, методи і форми їх реалізації. Українська вища освіта в умовах Болонського процесу. Проблема якості національної вищої освіти і шляхи її розв'язання у перші десятиліття XXI ст. Сучасні освітні виклики та їх імплементація в	2		

діяльність ЗВО України. Дистанційна освіта у системі підготовки майбутніх фахівців вищої кваліфікації та проблема її упровадження в умовах пандемії.			
Тема 8. Проблеми вищої освіти і теоретико-методичних засад освітнього процесу в закладах вищої освіти України у сучасних наукових дослідженнях Історія вищої освіти в наукових студіях кінця ХХ – перших десятиліть ХХІ ст. Педагогіка вищої школи як проблема сучасних наукових досліджень: імена та ідеї. Питання фахової підготовки науково-педагогічних працівників у творчому доробку сучасних українських учених. Проблеми навчання і виховання студентської молоді та їх відображення в науково-педагогічних надбаннях дослідників і науковців незалежної України.	2		
Тема 1. Сучасний світовий освітній простір і шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності європейської вищої освіти.		2	
Тема 2. Проблема рідномовного університету в історії вищої освіти України й особливості та способи її розв'язання наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. у Східній Галичині.		2	
Тема 3. Зміст, форми, методи та проблеми підготовки педагогічних і науково – педагогічних працівників у історії вітчизняних високошкільних студій (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.).		2	
Тема 4. Внесок викладачів вищих шкіл України й українського зарубіжжя другої половини ХХ-го - початку ХХІ-го ст. у розвиток вищої освіти і розв'язання її актуальних проблем.		2	
Тема 5. Проблематика і зміст досліджень сучасних науковців Західної України у галузі виховання, навчання та професійної підготовки майбутніх педагогічних і науково-педагогічних працівників.		2	

Тема 1. Актуальні проблеми університетської освіти у розвинених державах Заходу на межі ХХ – ХХІ ст. [<i>порівняльний аналіз двох-трьох країн; укладання таблиць, схем</i>].			8
Тема 2. Зарубіжний досвід і практика організації закладів вищої освіти в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. (порівняльний аналіз проблем і перспектив розвитку) [<i>укладання таблиць, блок-схеми, міні-лекції</i>].			8
Тема 3. Визначні постаті історії педагогіки вищої школи українського зарубіжжя ХХ ст. [<i>презентації, міні-проекти</i>].			8
Тема 4. Законодавчо-нормативна база підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників в Україні у 1990-х – 2020 рр.			6
Тема 5. Проблема якості національної вищої освіти і шляхи її розв'язання у перші десятиліття ХХІ ст. [<i>наукові повідомлення, добір літератури з теми</i>].			8
Тема 6. Проблема освіти жінки в сучасних зарубіжних і українських наукових студіях [<i>наукові повідомлення, міні-проекти</i>].			10

Тема 7. Українські студенти і викладачі у ЗВО держав Заходу [огляд літератури з теми та її анотування].			6
Тема 8. Проблеми навчання і виховання студентської молоді у доробку науково-педагогічних працівників Прикарпаття [огляд наукових досліджень, підготовка наукових повідомлень, дотичних до теми наукової роботи аспіранта].			6
Загалом	20	10	60

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарсько-практичні заняття	25
Самостійна робота	15
Індивідуальні (творчі) завдання	10
Підсумкова залікова робота (тести)	50
Максимальна кількість балів	100

5. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література	
Базова	
<ol style="list-style-type: none"> Актуальні проблеми розвитку вищої освіти: <i>навч. метод. посіб.</i>/автор. кол. Завгородня Т. К., Нагачевська З. І., Савчук Б. П. та ін./за заг. ред. В. Стинської, Л. Прокопів. Івано-Франківськ. 2021. 430 с. Бакіров В. С. Університет і суспільство: <i>монографія</i>. Харків: ХНУ, 2011. 272 с. Бех В. Філософський аналіз походження проблем вищої школи. <i>Вища освіта України</i>. 2005. №3. С. 13-21. Берека В. Є., Шоробура І. В. Актуальні проблеми розвитку вищої освіти в Україні у контексті Болонського процесу. Хмельницький, 2007, 175 с. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Івано-Франківська область/ред. рада вид.: В. Г. Кремінь (гол.); відп. ред. В. І. Кононенко. Київ: Знання України, 2010. 355 с. (Автор. стор. 216-236). Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи/В. Шинкарук, Я. Болюбаш, С. Бондаренко та ін.: <i>Вища школа</i>, 2008. №7. С. 78 – 126. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: <i>підручник</i>. Київ: Центр навч. літ., 2018. 384 с. Жиляєв І. Б., Ковтунець В. В., Сьомкін М. В. Вища освіта України: стан та проблеми. Київ: НДІ інформатики і права НАПН України. 2015. 96 с. Зарубіжна система вищої освіти: <i>навч. посіб.</i> / авт. упоряд. М. І. Гагарін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с. Концепція розвитку педагогічної освіти: <i>Наказ МОН України</i> від 16 липня 2018 р. №776. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: <i>навч. посіб.</i> Київ: Знання, 2011. 486 с. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: <i>монографія</i>. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 460с. Нагачевська З. Вища освіта української молоді у змісті діяльності представників Східної Галичини в австрійському парламенті наприкінці XIX – на початку XX століть. <i>Освітні обрії</i>: наук. пед. журнал Івано-Франківського ІІПО і ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2021. №1 (52). С. 16-21. 	

14. Нагачевська З. І., Джус О. В. Історія вищої освіти: *навч. метод. вид.* Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 52 с.
15. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2017. 471 с.
16. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* / за ред. З.Н. Курлянд. 2-е вид. Київ: Знання, 2005. 398 с.
17. Про вищу освіту. Закон України від 1.07.2014 № 1556 – VII. *Відомості Верховної Ради.* 2014. № 37 – 38.
18. Про освіту. Закон України від 5.09.2017р. *Відомості Верховної Ради.* 2017. № 38-39.
19. Сірополко С. Історія освіти в Україні. 2-ге вид. Львів: Афіша, 2001. 664 с.
20. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки: *посіб.* Київ: Смолоскип, 2011. 376с.
21. Степко М. Світові тенденції розвитку систем вищої освіти та проблеми забезпечення якості й ефективності вищої освіти в Україні. *Вища школа.* 2013. №7. С. 13-22.
22. Суліма Є., Шепелев М. Сучасна глобалістика: політика, освіта, культура. Київ: М. П. «Леся», 2012. 632 с.
23. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Херсон: Олді-плюс, 2013. 516 с.

Допоміжна

24. Андрущенко В., Гляревська І. Проблема входження української університетської освіти в європейський освітній простір. *Рідна школа.* 2012. № 12. С. 3 – 8.
25. Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ (за заг. ред. Ніколаєва Є. Б. Київ: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2017. 62с.
26. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки: навч. метод. посіб. Київ: Видавн. Дім «Слово», 2012. 432с.
27. Джус О. В. Перші українські вчителі у північноамериканських громадах; проблеми підготовки й організації освітньої діяльності. *Вища школа.* 2018. №10. С. 91-100.
28. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юніком Інтер, 2008. 1040 с.
29. Жіночі студії в Україні. Жінка в історії та сьогодні: *монографія*/за ред. Л. О. Смоляр. Одеса: Астропринт. 1999. 440с.
30. Козак Н.Л., Шоробура І. М. Університетська освіта: *навч. посіб.* Львів: Новий світ – 2000, 2011. 180 с.
31. Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.): *монографія.* Івано-Франківськ: Видавець Третяк І. Я. 2007. 764 с.
32. Нагачевська З. І. Педагогічна освіта в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ ст. у постатях її організаторів і визначних репрезентантів: *матеріали звітної наук. конфер. викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2019-й рік*/гол. ред. Цепенда І. Є.: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. С. 186-188.
33. Нагачевська З. Становлення і розвиток системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації учителів у Східній Галичині. *Обрії: наук. пед. журнал Івано-Франківського ОІППО.* 2016. №1. С. 30-33.
34. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея Н В, 1999. 280 с.
35. Черевичний Г. Університетська освіта: історія, сьогодення, проблеми. *Історичний журнал.* 2005. №4. С. 117 – 120.

Інформаційні ресурси

Національний Темпус-офіс в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces.html>

Офіційний сайт Міносвіти і науки України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.unesco.org/>

Compulsory Education in Europe. 2011 / 12 [Електрон. ресурс]. Режим доступу: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/dokuments/compulsory_edukation/106_compulsory_education_EN.pdf

6. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, вул. Бандери, 1, каб.510. (0342) 57-00-11 , https://kpibs.pnu.edu.ua kstuparyka@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Нагачевська Зіновія Іванівна
Контактна інформація викладача	zinovii.nahachevska@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті визначаються Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» URL: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання занять відбувається у системі d-learn. URL: https://d-learn.pnu.edu.ua .
Неформальна освіта	Перезарахування результатів неформальної освіти відбувається згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osv_ita.pdf .

Викладач

Зіновія НАГАЧЕВСЬКА